

ÉRETSÉGI VIZSGA • 2009. október 21.

TÖRTÉNELEM
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2009. október 21. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

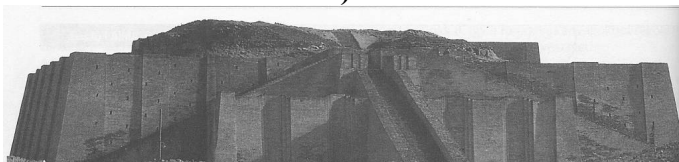
1. A feladat az ókori Kelet vallásaihoz, kultúrájához kapcsolódik.

Azonosítsa az egyes területekhez, civilizációkhoz köthető képeket! Írja be a képek betűjelét a táblázat megfelelő mezőibe! Egy mező üresen marad. (Elemenként 1 pont.)

a)

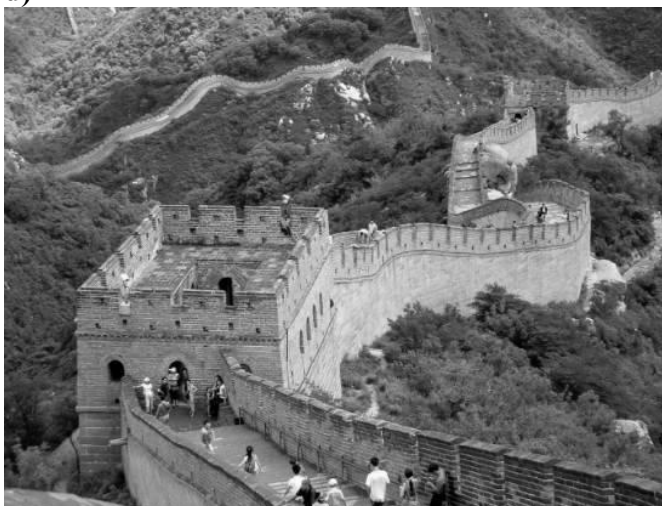
b)

c)

d)

terület/civilizáció	kép
India	
Kína	
Palesztina/Izrael-Judea	
Egyiptom	
Mezopotámia	

4 pont

2. A feladat a középkor gazdaságtörténetéhez kapcsolódik.

Azonosítsa a középkori kereskedelem főbb helyszíneit! Írja a térképen látható számokat a táblázat megfelelő mezőibe! Két mező üresen marad. Használja a középiskolai történelmi atlaszt! (Elemenként 0,5 pont.)

útvonal, terület, város	szám
a) Champagne	
b) Firenze	
c) Konstantinápoly	
d) A svájci hágók	
e) Róma	
f) A levantei kereskedelem útvonala	
g) Flandria	
h) Velence	
i) A Hanza-kereskedelem útvonala	
j) A Selyemút	

4 pont

3. A feladat Magyarország középkori történelméhez kapcsolódik.

Döntse el az Aranybulla szövege alapján az állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Ha az állítás bármelyik eleme helytelen, akkor az állítás hamis!) (Elemenként 1 pont.)

„3. Semmiféle adót, sem „szabad dénárokat” nem fogunk szedetni a serviensek birtokai után. Az egyházak népeitől sem fogunk semmiféle adót szedetni.

4. Ha valamely serviens fiú nélkül hal meg, birtoka negyed részét leánya örökölje, a többiről úgy intézkedjék, ahogy akar. És ha váratlan halál folytán intézkedni nem tud, rokonai örököljék. És ha egyáltalán semmi nemzetsége sincs, a király fogja azokat birtokba venni.

7. Ha pedig a király az országon kívül akar hadat vezetni, a serviensek ne tartozzanak vele menni, csak az ő pénzén. Ha azonban az ellenség részéről jön sereg az országra, mindnyájan menni tartoznak.

16. Egész megyéket vagy bármiféle méltóságot örök tulajdonul vagy birtokképpen nem adományozunk.

19. A várjobbágyokat a Szent Királytól rendelt szabadságban kell megtartani.

20. A tizedet senki ne tartozzék pénzben megváltani, hanem ahogy a föld hozza, úgy kell fizetni.

23. Új pénzünk egy évig maradjon használatban, húsvétól húsvétig. És a dénárok olyanok legyenek, amilyenek Béla király idejében voltak." (Aranybulla)

Állítás	igaz	hamis
a) Az Aranybullát egy konzervatív bárókból, serviensekből és várjobbágyokból álló mozgalom nyomására 1222-ben IV. Béla király adta ki.		
b) Az Aranybulla a várjobbágyok jogait is megerősíti, pl. az adómentességet, a szabad végrendelkezést, ill. a honvédelmi kötelezettséget.		
c) Az Aranybulla kiadását nagyszabású birtokadományozási program előzte meg.		
d) A király a regáléjövédelmek bővítése érdekében korábban pénzrontással próbálta meg növelni a kamara bevételeit.		

4 pont	
--------	--

4. A feladat XIV. Lajos uralkodásához kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

a) Tegye időrendi sorrendbe a XIV. Lajos uralkodásának különböző időszakaira vonatkozó leírásokat! Kezdje a legkorábbival! (Helyes sorrend 1 pont.)

A) Irreális nagyhatalmi célokat követett, s feladta a vallási toleranciát, visszavonta a nantes-i ediktumot, vagyis betiltotta a kálvini hit gyakorlását. A háborúk miatt az állam eladósodott; a pénzügyi hiány arra kényszerítette a királyt, hogy megszegje a nemesség egyik legfontosabb előjogát, az adómentességét; minden alattvalóra kivetette a fejadót, majd a tizedadót is. A spanyol trónért folytatott háborúban kudarcot vallottak az európai francia hegemoniára törő kísérletek.

B) Mazarin bíboros első miniszterként szolgált az uralkodót. A harmincéves háború és az államszervezet kiépítése egyre több bevételt igényelt. Az adók megnövelése társadalmi elégedetlenséget váltott ki, ahogy az intendánsi rendszer és az első miniszter különlegesen nagy hatalma is. A felkelések azonban megbuktak, és ezzel lezárult az abszolút monarchia ellen irányuló utolsó nyílt lázadás.

C) Lajos nem nevezett ki első minisztert, hanem ő maga fogott a kormányzásba. Pénzügyi főellenőre Colbert volt, aki gazdaságpolitikájával elsődlegesen az állami bevételek növelését szolgálta. Megteremtette a modern állami költségvetés alapjait, közel húsz éven át, egyensúlyban tartva a bevételeket és a kiadásokat. A több százezer fősre fejlesztett hadsereg fölényt biztosított Franciaország számára szomszédaival szemben.

Sorrend:

--	--	--

b) Nevezzen meg a forrás alapján két olyan intézkedést, melyekkel Colbert, XIV. Lajos pénzügyminisztere az iparfejlesztést támogatta! Nevezze meg az intézkedések célját is! (Soranként 1 pont.)

„El kell mennie felülvizsgálni a boldogult Lallemand úr által alapított, gyapjúanyagokat készítő manufaktúrát, amely jelenleg fia és veje kezén van; meg kell vizsgálni a velük kötött szerződéseket, s különösen a legutóbbit, melynek értelmében 40 000 livres-t adtam nekik, amikor megnősültek; ezt az összeget azzal a feltétellel adtam kölcsön boldogult apjuknak, hogy 120 gépet állít be, melyek természetesen két műszakban dolgoznak. Fontolóra kell venni Derier és Gelet intendáns urakkal együtt azt is, hogyan lehetne könnyen hajózhatóvá tenni a Scarpe folyót, megteremteni a hajózást Douai-tól Lille-ig, s alkalmassá tenni a kocsitakat a szállítás megkönnyítésére” (Colbert utasítása; 1667)

intézkedés	intézkedés célja

c) Hogyan nevezzük a Colbert által is követett gazdaságpolitikai elvet? (1 pont)

.....

4 pont	
--------	--

5. A következő feladat a Rákóczi-szabadságharc fordulópontjaihoz kapcsolódik. Párosítsa a Rákóczi-szabadságharc fordulópontját jelentő eseményeket az esemény helyszínével és a hozzájuk tartozó forrásokkal! A helyszínek nevét és a források betűjelét írja a táblázat megfelelő helyére! Egy helyszín kimarad. (Elemenként 0,5 pont.)

Az események helyszíne: Trencsén; Ónod; Majtény; Dunántúl; Szécsény

Az esemény megnevezése	helyszín	forrás száma
sikerés kuruc hadjárat		
az országgyűlés kimondja a Habsburg-ház trónfosztását		
kuruc csatavesztés		
fegyverletétel (ténylegesen: zászlóletétel)		

Források:

1.) „A német sereg fő része a katonaság jobb szárnyát közelítve, óvatosan elkerülte a gyalogságot, a vezéri törzs újonc lovasságát lerohanva, azokat első rohamra csúfosan összezavarta, s viaszorította. [A fejedelem] ekkor azonban az összecsapásban megbokrosodott lováról lebukott [...] és az egész seregen oly félelem lett úrrá, hogy a rend felbomlott, és ki-ki futásnak eredt.”

2.) „Isten ő Szent Felsége általhozván szerencsésen az Dunán, Földvárát jó passusnak kedvéért megépíttettem, Simontornyát, Pápát, Kapuvárat, Kőszögöt, - kikben német praesidium volt – úgy szintén Borostyán-várát is szerencsésen megvettem.

[...] Itten, hála Istennek, szép csendességben vagyon ez az darab föld, és mind Kegyelmes Urunk hűségére hajlott; az katonaság is jó disciplinában tartatik, semmi húzást s vonyást nem követ el, az mint is engemet nem kártévő: hanem jótévő Jánosnak hívnak.”

3.) „Minekokáért ezen Mi mindnyájunk közönséges akarattával végezett, s megerősített articulusunkkal, magunkat említett Első Joseph Császár, és ő általa az egész Austriai Ház, rajtunk követett királyi engedelmességétől 's tiszteletitől, és minden magának tulajdoníttatni kívánt jussától 'a Magyar Coronánkhoz, Országunkhoz, annak igazgatásához, most vagy jövőendőben, akár mimódon-való ragaszkodásától fel-szabadúltaknak, és meg menekedetteknek lenni végezvén...”

4.)

4 pont	
--------	--

6. A feladat az egységes Németország kialakulásához kapcsolódik.

Adja meg a hiányzó adatokat a német egység kialakulásának állomásaihoz! Írja be a táblázatba az események évszámát és a megfelelő személyek nevét! (Elemenként 0,5 pont.)

esemény	évszám	személy	név
„a népek tavasza”	a)	az ekkor megbukott osztrák kancellár:	e)
a königgrätzi csata	b)	a legyőzött uralkodó:	f)
a sedani csata	c)	a legyőzött uralkodó:	g)
a Német Császárság kikiáltása	d)	az ekkori német kancellár:	h)

4 pont	
--------	--

7. A feladat a gazdasági kiegyezéshez kapcsolódik.**Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével!** (Elemenként 0,5 pont.)

„53.§. Az államadóságokat illetőleg Magyarországot, alkotmányos állásánál fogva, oly adósságok, melyek az ország törvényszerű beleegyezése nélkül tétettek, szorosan jogilag nem terhelik.

55.§. De kész az ország az államadóság terhének egy részét elvállalni, s az iránt Ófelségének többi országaival egyezkedésbe bocsátkozni.

XIV. tc. Azon arányról, mely szerint a magyar korona országai a *pragmatica sanctio* folytán közösnek ismert államügyek terheit ezentúl viselik.

1.§. Az arány a magyar korona országaira nézve 30 s Ófelsége többi országaira nézve 70%-ban állapítatik meg.

2.§. Ezen hozzájárulási arány 10 évig marad érvényben.

XVI. tc. A magyar korona országai és Ófelsége többi országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről.

1.§. Mindkét fél államterülete a szövetség idejére és annak értelmében egy vám- és kereskedelmi területet képez, melyet közös vámhatár vesz körül.

12.§. Az ausztriai pénz, míg törvényesen meg nem változtatik, közös marad.

13.§. Mindkét fél késznek nyilatkozik [...] egyforma mérték- és súlyrendszert hozni létre a két állam területén.

18.§. A posta- és távirdaügy a két állam területén külön, de amennyiben a forgalom érdeke kívánja, egyforma elvek szerint fog rendeztetni és igazgattatni.

22.§. E vám- és kereskedelmi szövetség 10 évi időre lép érvénybe.” (Az 1867. évi törvényekből)

a) Milyen pénzügyi terheken osztozik a két állam?

1. ....

2. ....

b) Milyen közös gazdasági eszközök biztosítják, hogy a birodalom egységes, közös piacot alkosson?

1. ....

2. ....

3. ....

c) Milyen kérdésekben rendelkezhet önállóan a két állam, még ha egyeztetik is lépéseiket?

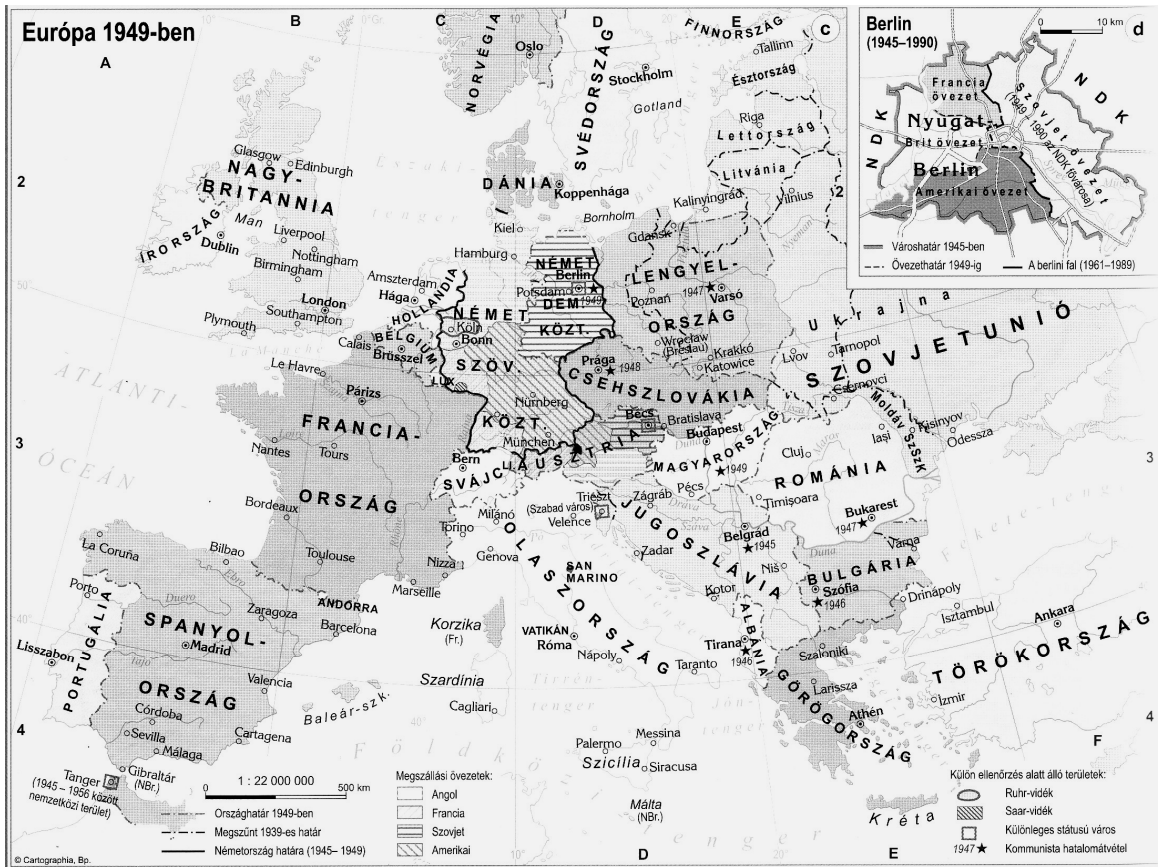
.....

3 pont	
--------	--

8. A következő feladat a szovjet blokk kialakulásával és jellemzőivel kapcsolatos.

Nevezze meg a térkép és ismeretei segítségével a szóban forgó államokat! (Elemenként 1 pont.)

(A színes térképet megtalálja a középiskolai történelmi atlaszban.)

Nevezze meg korabeli nevén azt a – térképen is ábrázolt – államot,

	Állam
a) amely egy megszállási övezetekre felosztott ország keleti részéből alakult meg:	
b) amelynek határait a háború után kb. 200 km-rel eltolták nyugatra (a korábban Németországhoz tartozó területeiről több millió németet telepítettek ki), s ahol 1956 nyarán munkásfelkelés tört ki a kommunista rendszer ellen:	
c) ahonnan nagyszámú német lakosságot telepítették ki, s ahol húsz évvel a kommunista hatalomátvétel után a Varsói Szerződés államainak katonai beavatkozásával állították le a meginduló belső reformokat:	
d) amelynek kommunista vezetése Moszkvától független politikát folytatott, s sikerült is kiszakadnia a szovjet tömbből:	

4 pont

9. A feladat az 1920-30-as évek Magyarországnak társadalmi rétegződésével foglalkozik. Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

Társadalmi réteg	Számuk (ezer fő)	Arányuk (%)	Egy főre jutó jövedelem (pengő)	Jövedelem az átlaghoz viszonyítva (%) (534 pengő = 100%)
Nagybirtokosok és nagypolgárok	52	0,6	17 800	3 333
Középosztály	1 582	18,3	1 050	197
Parasztok (10–100 kat. holdasok)	748	8,6	432	81
Bányászok és kohászok	112	1,3	427	80
Városi (ipari, közlekedési) munkások	1 903	22	376	70
Önálló kisiparosok	468	5,4	320	60
Ipari napszámosok	224	2,6	250	47
Parasztok (1–10 kat. holdasok)	1 750	20,2	227	43
Mezőgazdasági cselédek	560	6,5	205	38
Mezőgazdasági napszámosok	1 250	14,5	183	34
Összesen	8 649	100,0	534	

„A születéskor várható átlagos élettartam Magyarországon az első világháború előtt 40, 1930-ban 50 és 1941-ben 57 év volt. Ezt az életkörülmények és az egészségügyi ellátás általános javulása eredményezte. A halálozási ráta, amely a háború előtt még elérte a 20 ezreléket, az 1930-as évek elejére 17, az 1940-es évek elejére pedig 14 ezrelékre mérséklődött. A halálozási ráta csökkenése ellenére a természetes szaporodás üteme mérséklődött. A háború előtt ez még meghaladta az 1%-ot, 1931 és 1941 között viszont már csak 0,7%-ot tett ki. A csökkenést a születések számának visszaesése okozta. Az 1920-as évek elején ez még 30 ezrelék körül mozgott, az 1940-es évek elején azonban már csak 20 ezrelék körül járt.” (Romsics Ignác történész)

a) Hány százaléka végez a lakosságnak közvetlen mezőgazdasági tevékenységet? A helyes választ aláhúzással jelölje! (0,5 pont)

kb. 35%

kb. 50%

kb. 65%

b) Nevezzen meg két társadalmi réteget, amely az országos átlagnál nagyobb jövedelemmel rendelkezett! (Elemenként 0,5 pont)

.....
c) Fejezze be a mondatot a helyes szám aláhúzásával! A nagybirtokosok és nagypolgárok átlagjövedelme az országos átlagjövedelem (0,5 pont)

3,3-szeresét

33-szorosát

kb. 100-szorosát **tette ki.**

d) Mely tényezők járultak hozzá Magyarország lakosságának növekedéséhez az adott korszakban? A helyes válaszokat jelölje aláhúzással! (Elemenként 0,5 pont.)

egészségügyi ellátás javulása	várható átlagos élettartam növekedése
születések számának növekedése	Magyarország területének gyarapodása
halálozási ráta csökkenése	természetes szaporodás

4 pont	
--------	--

10. A következő feladat a rendszerváltás időszakára vonatkozik. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével

„3. Szólás-, sajtó-, lelkiismereti és oktatási szabadságot. Számolják fel a hírközlés állami monopóliumát. Oszlassák fel az Állami Egyházügyi Hivatalt.

4. Jogot a sztrájkra. Ne korlátozzák az érdekvédelem, a követelés és szolidaritás szabadságát [...]

9. Semleges, független Magyarországot. [...] Töröljék a magyar ünnepek sorából november 7-ét. [...]

12. Igazságot '56-nak, tisztességet a forradalom mártírjainak. Nyilvánítsák nemzeti ünneppé október 23-át.” (A követeléseket az ellenzék közös 12 pontjaként Cserhalmi György olvasta fel 1989. március 15-én a Magyar Televíziónál.)

„Az évről [1989] gondolkodva, talán június 16., Nagy Imre újratemetésének napja tekinthető szimbolikusan a legfontosabb dátumnak, ám ebben sem lehetünk egyáltalán biztosak. [...] A párt vezetői úgy döntöttek: a magyar történelem szempontjából fontos, de az akkor még hatalmon lévők számára iszonyúan kínos dátumot, október 23-át lefedik valami mással. Hátha az embereknek október 23-áról nem a forradalom kitörése, hanem a köztársaság kikiáltása jut eszébe. Amiképpen augusztus 20-a nem Szent István, az államalapítás, hanem az alkotmány ünnepe volt 1989-ig. A dátumokkal amúgy is nagy bajban volt a hatalom. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy október 23. mellett április 4. nem tartható nemzeti ünnepként, akkor azzal álltak elő a párttörténészek, hogy az archívumok újbóli átnézése után arra a következtetésre jutottak, [1945] április 4-ét követően még voltak harcok Magyarországon. Talán mégsem Nemesmedves volt az utolsó felszabadult falu, mivel még április 11-én, talán még 13-án is voltak az ország határain belül SS-egységek. Nem azért nem tartható tehát április 4., mert az egész rendszer nem tartható. [...] Az Ifjú Gárda, a KISZ egykori paramilitáris szervezetének utolsó főparancsnoka azzal az áthidaló javaslattal állt elő, hogy legyen a debreceni ideiglenes kormány megalakulásának évfordulója, december 21. a nemzet ünnepe. Az mégiscsak egy koalíciós kormány volt, jól jöhet ez a többpártrendszer kényszerű bevezetésének küszöbén. Ezt majdnem elfogadták, de aztán valakinek az eszébe jutott, hogy rosszul venné ki magát, ha a rendszerváltás előestéjén az MSZMP azt proponálná, hogy december 21., Sztálin születésnapja legyen a magyar nemzet ünnepe.” (Rév István történész)

a) A felsorolt dátumok Magyarország történelmének fontos eseményeihez kapcsolhatók. A források és ismeretei alapján írja be a dátumokat a táblázat megfelelő helyére! Két dátum nem illik a táblázat egyik sorába sem, egyet pedig példaképpen beírtunk! (Elemenként 0,5 pont.)

dátumok: március 15., április 4., június 16., augusztus 20., október 23., november 7., december 21.

Az elmúlt 50 évben mindvégig hivatalos ünnep volt.	március 15.
Csak a rendszerváltásig volt hivatalos ünnep.	
1989 óta hivatalos ünnep.	

b) Nevezzen meg egyet az ellenzék 1989 tavaszán megfogalmazott követeléseiből, ami az 1848-as forradalom követeléseit fogalmazza újra! (1 pont)

c) Soroljon fel két olyan tényezőt az ellenzéki nyilatkozat közzétételének körülményeiből, amelyek a nyilatkozat kiadónak szándéka szerint jelképesen összekötötték 1848-at az ő 1989. évi követeléseikkel! (Elemenként 0,5 pont.)

.....
 .....

4 pont	
--------	--

11. A következő feladat a közép-európai nemzetiségi problémákkal kapcsolatos.

Válassza ki a mondatba illő kifejezéseket a délszláv etnikai konfliktusokra vonatkozó szövegben! A párba állított két-két kifejezés közül húzza alá a helyeset! (Elemenként 0,5 pont.)

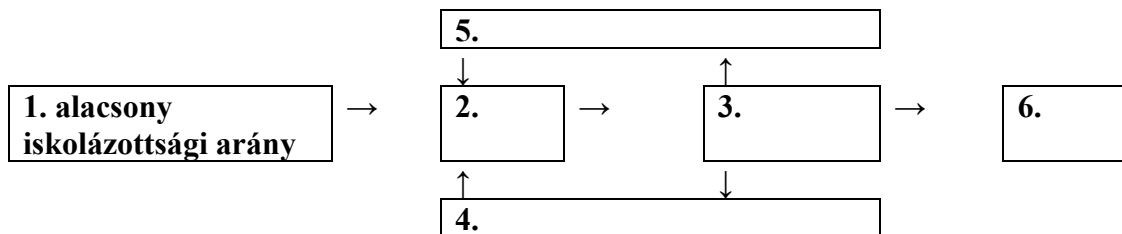
1991-ben a jugoszláv tagköztársaságok – a) *Szlovénia/Szlovákia*, Horvátország, Bosznia-Hercegovina és Macedónia – deklarálták b) *semlegességüket/függetlenségüket*. Az c) *államformailag/etnikailag* és vallásilag kevert Jugoszlávia népei kölcsönösen d) *homogén/vegyes* lakosságú államok kialakítására törekedtek. Mivel a helyi e) *szerbek/jugoszlávok* nem tudták elfogadni, hogy kisebbségbe kerüljenek az új államokban, a Jugoszláv Néphadsereg, illetve Szerbia támogatásával fellázdak Horvátországban és Bosznia-Hercegovinában. Az egyre véresebb küzdelemben emberek tízezreit gyilkolták le, illetve kergették el szülőföldjükről. Az Európai Közösség 1992. január 15-ével f) *felvette tagjai közé/elismerte* a függetlenségüket deklaráló köztársaságokat, szentesítve Jugoszlávia széthullását.

3 pont	
--------	--

12. A feladat a cigányság jelenkori problémáihoz kapcsolódik.**a) Készítsen folyamatábrát a szöveg alapján!**

Olvassa el a szöveget, és állapítsa meg a felsorolt problémák közti ok-okozati viszonyt! Írja a megfelelő problémák számát a táblázat mezőibe! Egy mező üresen marad. (Elemenként 0,5 pont.)

„A cigányság körében ma is tömeges a szegénység. Ez az egyik oka a mai magyar társadalom égető problémáját jelentő beilleszkedési zavarainak. Megfigyelhető továbbá a szegény cigány és nem cigány népesség beáramlása a kistelepülésekre, elsősorban az itteni alacsony ingatlanárak következtében. A felmérések szerint az alacsony jövedelmű népesség egészségi állapota és várható élettartama számottevően elmarad a jobban iskolázott, magasabb jövedelmű, jellemzően nagyvárosi népességétől. A szegénység legfontosabb oka természetesen a munkanélküliség, illetve annak állandósulása. Ez jórészt a képzettség hiányára vezethető vissza, de további nehézséget jelenthet a lakóhely (elszegényedő, a forgalomból kieső kistelepülések), illetve az egészségügyi alkalmatlanság.” (Diósi Ágnes szociográfus)

fogalmak/jelenségek	szám
magas munkanélküliségi arány	
rossz egészségügyi állapot	
önkormányzatiság	
beilleszkedési nehézségek	
szegénység	
aprófalvakba költözés	

b) Melyik szakkifejezéssel szoktak utalni az alábbi fogalmak közül a hátrányos megkülönböztetésre? Húzza alá a megfelelőt!

asszimiláció

diszkrimináció

polgári szabadságjogok

3 pont

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó, egy **rövid** és egy **hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	A kereszténység kialakulása	rövid
	14.	Rabszolgakérdés az USA-ban	rövid
Magyar történelem	15.	Mátyás uralkodása	rövid
	16.	Hunyadi János hadjáratai	hosszú
	17.	Függetlenségi Nyilatkozat	rövid
	18.	Társadalom a dualizmus korában	hosszú
	19.	A Kádár-korszak	rövid
	20.	Trianoni békeszerződés	hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit.

Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!

Karikázza be a választott oszlop betűjelét!

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

13. A feladat a kereszténység kialakulásához kapcsolódik.*(rövid)***Mutassa be a források és ismeretei segítségével, hogyan viszonyulnak Jézus tanításai a zsidó valláshoz! Mutasson be hasonló és eltérő vonásokat!**

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a próféták tanítását. Nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem, hogy betöltssem azokat.” (*Máté evangéliuma*)

„Hallottátok, hogy megmondattok: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig azt mondom néktek: Ne álljatok ellene a gonosznak, hanem ki arcul üt téged jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is. És ki törvénykezni akar veled és elvenni a te alsó ruhádat, engedd oda neki a felsőt is. És ki téged egy mérföld útra kényszerít, menj el vele kettőre [...]. Hallottátok, hogy megmondattok: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket. Hogy legyetek a ti Mennyei Atyátok fiai, aki felhozza az ő napját mind a gonoszakra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmát veszitek?” (*Hegyi beszéd, Máté evangéliuma*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

14. A feladat az Egyesült Államok történelméhez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján, milyen módon befolyásolta a rabszolgáltatás, illetve a rabszolgafelszabadítás kérdése az amerikai polgárháború kirobbanását és kimenetelét!

„Hogy a Franciaország által az Egyesült Államoknak Louisiana néven átengedett minden területen, amely a 36°30' szélességi körtől északra fekszik és nem tartozik az ezen törvényben kialakított állam határain belülre, a rabszolgaság [...] mostantól fogva mindörökre tiltva lesz; továbbá, hogy ha bármilyen személy, akinek munkájára vagy szolgálatára törvényes jogalap van, a nevezett helyre menekül az Egyesült Államok bármely államából vagy territóriumából, az ilyen szökevény törvényesen visszakövetelhető és vissza kell szállítani annak a személynek, aki a szökevény személy munkájára vagy szolgálatára, mint az előbbieken ez lefektetett, jogot formálhat.” (A missouri-kompromisszum; 1820)

„Én, Abraham Lincoln, az Egyesült Államok elnöke, azon hatalmamnál fogva, melyet az Egyesült Államok hadseregének és hadiflottájának főparancsnokaként gyakorlok az Egyesült Államok tekintélye és kormánya elleni fegyveres lázadás idején, e lázadás leverése érdekében hozott megfelelő és szükséges háborús rendszabály érdekében, ami Urunk 1863. esztendejének január első napján [...] ezennel elrendelem és kinyilvánítom, hogy a (lázadásban lévő) államokban és államrészekben rabszolgaként tartott személyek valamennyien szabadok, és mostantól fogva szabadok is maradnak; az Egyesült Államok végrehajtó hatalma, katonai és tengerészeti hatóságait is beleértve, elismeri és megvédelmezi a szóban forgó személyek szabadságát.” (A felszabadítási nyilatkozatból; 1863)

Abolicionizmus: A rabszolgaság megszüntetését célul tűző mozgalom az Egyesült Államokban. Az 1854- ben alakult Republikánus Párt lesz a mozgalom vezetője.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

15. A feladat Mátyás uralkodásához kapcsolódik.

(rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján, hogyan alakították át a költségvetést a Mátyás korában bekövetkezett hadszervezeti változások!

királyi jövedelmek	évi összeg
jobbágyi adók	300.000 forint
városok adója	47.000 forint
vámok	50.000 forint
bányaregálék	166.000 forint
királyi birtokok jövedelme	50.000 forint
<i>összesen</i>	<i>613.000 forint</i>

[V. László korában a királyi jövedelem évi kb. 250 000 forint volt.]

„A katonaság nálunk három rendre oszlik: ezek közül az első rendet a nehézlovások képezik, ezek minden negyed évre 15 aranyat kívánnak. A második rend a könnyűlovasság, kiket huszároknak nevezünk, ezek negyedévenként 10 aranyat akarnak. A harmadik rendet a gyalogság képezi, mely évnegyedenként egy személyre 8 aranyat kíván.” (Mátyás levele apósának, Ferdinánd nápolyi királynak; 1481)

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

16. A feladat Hunyadi János hadjárataihoz kapcsolódik.

(hosszú)

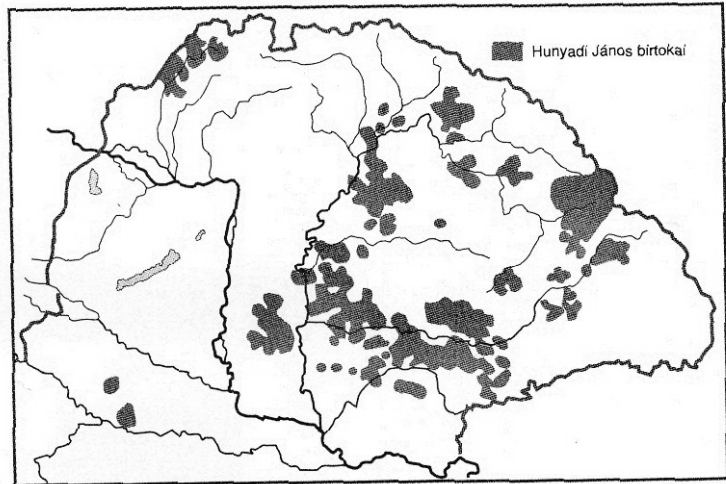
Mutassa be a források és ismeretei alapján a Hunyadi János törökellenes támadó hadjáratainak eredményeit, illetve kudarcait! Válaszában röviden ismertesse a török elleni hadjáratok legfontosabb eseményeit is! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Mikor a törökök lovassága is megingott és futásnak eredt, s csupán a császári tábor állt nagy félelmek közepette a maga helyén, megszámlálhatatlan gyalogos csapattal: Ulászló király, látva, hogy az ellenséges lovasság fut, s hogy Murád császár és tábora reszket a félelemtől, a személyének védelmére rendelt csapatot harcba indította, és miközben a vajda úr és a többiek vad küzdelemben csatáztak, megrohanta a császár táborát, teljesen meg akarta semmisíteni. A gyalogosok sűrű csapatai közé ért, azoknak a nagy sokasága rárohant, elnyomta őt csapataival együtt: elesett. És ez nem remélt győzelemhez juttatta a már legyőzött és leverett ellenséget, amely már egyáltalán nem reménykedett a győzelemben.” (A várnai csata leírása Thuróczy János „A magyarok krónikája” című művéből)

Hunyadi János címere 1453-ból. A koronát hordozó oroszlán a korona javát szolgáló kormányzóra utal

HUNYADI JÁNOS BIRTOKAI

„De nem azért engedték át [a győzelmet] mert bátorságunk hagyott cserben, hanem mert fegyverrel nem győztük. Ők viszont sokaságukkal szerezték meg azt.” (Hunyadi jelentése a rigómezei csatáról)

„Az ellenséget csak úgy lehet távol tartani az országtól, ha saját erőit saját területén kötik le, kibontakozó támadásait csírában fojtják el. A támadó hadjárat megindításával azonban távolabbi céljai is voltak. Az volt a szándéka – későbbi leveleiben vall erről –, hogy megkísérli a törököt kiűzni egész Európából. [...] A támadásra alapozott stratégia merőben újszerű volt akkor, s új volt a haderő felállításának, az egyes részek mozgatásának módja is. Az állásukat, harci rendjüket változtatni tudó zárt alakulatok szerepeltetése, a különböző fegyvernemek tervszerű, összehangolt működtetése – ez volt az a taktika, amelyet Hunyadi a fejlettebb európai hadviseléstől vett át, és sikerrel alkalmazott.” (Teke Zsuzsa történész)

Csata török és magyar lovasok között. A magyar páncélos lovasság fegyvermezett rohamát a könnyűlovas szpáhik nem tudták kivédeni. A törökök csatáit általában a gyalogos janicsárok vitték győzelemre.

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

17. A feladat az amerikai és magyar Függetlenségi Nyilatkozathoz kapcsolódik. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével azokat a hasonlóságokat és különbségeket, melyek a két dokumentumban a függetlenség kinyilatkoztatásának indokaira vonatkoznak!

„Magától értetődőnek tartjuk azokat az igazságokat, hogy minden ember egyenlőnek teremtett, az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, amelyekről le nem mondhat, s ezek közé a jogok közé tartozik a jog az élethez és a szabadsághoz, valamint a jog a boldogságra törekvésre. Ezeknek a jogoknak a biztosítására az emberek kormányzatokat létesítenek, amelyeknek törvényes hatalma a kormányzottak beleegyezésén nyugszik. Ha bármikor, bármely kormányforma alkalmatlanná válik e célok megvalósítására, a nép joga, hogy az ilyen kormányzatot megváltoztassa, vagy eltörölje és új kormányzatot létesítsen, olyan elvekre alapítva és hatalmát olyan módon szervezve, amely jobban védi biztonságát és jobban elősegíti boldogulását.” (Az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat részlete)

„A Habsburg-Lotharingiai ház a magyar nemzet elleni árulása, hitszegése és fegyverfogása által, nemkülönben azon merény által, miszerint az ország területi épségének feldarabolását, Erdélynek, Horvátországnak, Slavoniának, Fiumének és területének, Magyarországtól elszakítását s az evégett idegen hatalom fegyveres erejét is a nemzet legyilkolására használni nem iszonyodott, saját kezeivel szaggatván szét úgy a Pragmatica Sanctiót, mint általában azon kapcsolatot, mely kétoldalú kötések alapján közötté s Magyarország között fennállott, ezen hitszegő Habsburgi s utóbb Habsburg-Lotharingiai-ház Magyarország, s vele egyesült Erdély és hozzá tartozó minden részek és tartományok feletti uralkodásból ezennel a nemzet nevében örökre kizáratik, kirekesztetik, a magyar koronához tartozó minden címnek használatától megfosztatik, s az ország területéről s minden polgári jogok élvezetétől számkivettetik. Aminthogy ezennel trónvesztettnek, kirekesztettnek és száműzöttnek a nemzet nevében nyilvánítatik.” (A magyar Függetlenségi Nyilatkozat részlete)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

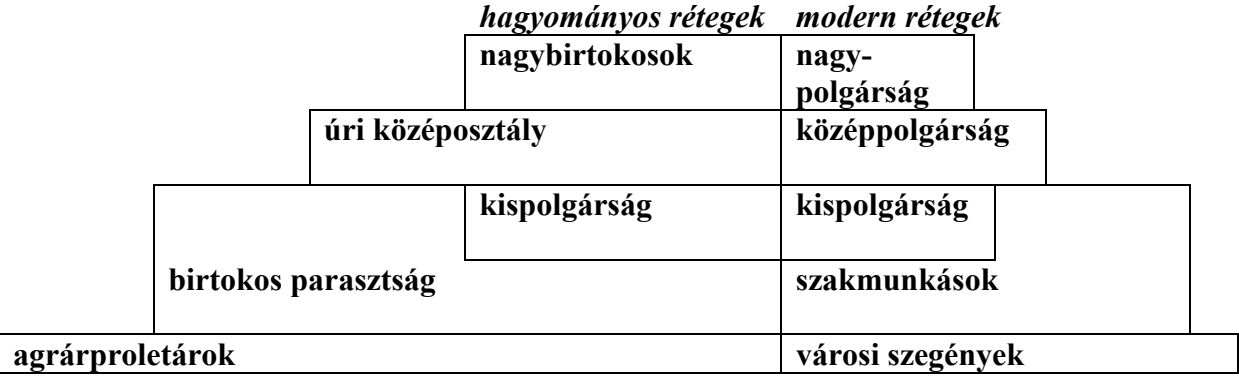
.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
		Osztószám 2
Vizsgapont	12	

18. A feladat a dualizmus kori Magyarország történelméhez kapcsolódik. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a dualizmus kori Magyarország társadalmi szerkezetét, és jellemezze a fontosabb társadalmi rétegeket!

A dualizmus kori magyar társadalom sematikus ábrája

„Nála vacsoráztam egyszer a palotájában. Gyönyörű két könyvtártermére emlékszem, a kisebbik a magyar, a nagy a világirodalom. Képe csak egy volt: Rippl-Rónai Önarcképe a vendégszobájában. Nagytermetű, elegánsan öltözött ember volt. Utolsó mecénás volt nálunk, átvette az Esterházyak szerepét. Ha közelemben volt,

előkelőtlensége zavart - távolról azonban tiszteltem." (Tolnay Károly visszaemlékezése Hatvany Deutsch Lajosról)

[Hatvany Lajos báró (1880-1961), nagypolgári család sarja, irodalomtörténész, mecénás.]

„A lakást vasrácsos, fapadozatú folyosó keretezte, ahogy akkor mondták: gang. Apámék lakásában előszobán keresztül lehetett bejutni. Az előszobából tágas ebédlőbe lépett az ember, az ebédlőből egy még tágasabb szalonba, akkor úgy mondták vizitszobába. Az ebédlőből nyílt a nappali szoba, onnan pedig a hálószoba, majd tovább a gyerekszoba. A konyhába a gangon keresztül jártak be. Az élelmiszerkamra a konyhából nyílt. Cselédszoba, fürdőszoba nem volt. A szakácsnő és a szobalány a konyhában aludt.” (Antal Dávid: Család és szolgálat)

[Egy középosztálybeli család lakásának leírása.]

„[...] a bensőbb társas érintkezés csak egyenrangúak, egy világból valók között volt lehetséges, s a dzsentriné csak a dzsentrinét, a hivatalnokné csak a hivatalnoknét, a gazdag zsidó csak a gazdag zsidót fogadhatta otthoni uzsonnára, különben mi lenne, Uristen!, ebből a bonyolult szerkezetű, ebből a kacsalábon forgó úrivilágból?” (Gyergyai Albert)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

19. A feladat a Kádár-korszakhoz kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével, hogy milyen világgazdasági összefüggések között vezetett a Kádár-korszak életszínvonal-politikája az ország eladósodásához!

Külföldi adósságállomány (millió dollár)		
év	bruttó	nettó *
1975	4 199	2 000
1977	6 253	3 580
1978	9 468	6 141
1984	10 983	6 549
1985	13 955	8 046
1987	19 584	13 683

Világpiaci árváltozások (az 1972-es árakat 100%-nak véve)				
	1974	1975	1978	1980
kőolaj	455	532	532	1336
gabona	262	222	224	311
cukor	406	278	108	386

* nettó adósságállomány: bruttó államadósság mínusz a más országoknak nyújtott magyar kölcsönök összege

Kronológia:

1972 – A 68-as reform leállítása Magyarországon

1973 – Az olajárak robbanásszerű emelkedése a világon

1979 – Második „olajválság”

119. cikk. Hasonlóképpen tilos páncélos járműveket, tankokat vagy hadicélokra felhasználható más hasonló gépeket Magyarországon gyártani és Magyarországra behozni.” (A trianoni békeszerződés)

Az utódállamok részesedése a történelmi Magyarország területéből és népességéből			
Ország	Terület (km²)	Népesség (fő)	Ebből magyar (%)
Csehszlovákia	61 633	3 517 568	30,3
Románia	103 093	5 257 467	31,6
SHS Királyság	20 551	1 509 295	30,3
Ausztria	4 020	291 618	8,9
Olaszország	21	49 806	13,0
Lengyelország	589	23 662	1,0
Összes veszteség	189 907	10 649 416	30,2
Trianoni Magyarország	92 963	7 615 117	88,3
<i>Történelmi Magyarország</i> <i>(Horvátország nélkül)</i>	282 870	18 264 533	54,4

Az államalkotó nemzet aránya az összlakossághoz képest						
Történelmi Mo.	Trianoni Mo.	Csehszlovákia	Románia	Szerb-Horvát-Szlovén Királyság	Ausztria	Lengyelország
54,5%	88,3%	46% (csehek)	76%	46% (szerbek)	95,3%	69,1%

„Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a meghozandó döntésektől függ Franciaország jövője keleten. Ha kielégítjük a románok jogos követeléseit, és betartjuk kötelezettségeinket, Romániában több mint 15 millió lakossal rendelkező igazi francia gyarmatunk lesz, ahol fejleszthetjük kereskedelmünket és iparunkat, és ahol úgy érezhetjük magunkat, akár csak otthon.” (A bukaresti francia misszió vezetőjének 1919. januári távirata)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. Ókori Kelet vallásai	4	
	2. Középkori kereskedelem	4	
	3. Aranybulla	4	
	4. XIV. Lajos uralkodása	4	
	5. Rákóczi-szabadságharc	4	
	6. Egységes Németország	4	
	7. Gazdasági kiegyezés	3	
	8. Szovjet blokk kialakulása	4	
	9. Két világháború közti Magyarország	4	
	10. Rendszerváltás	4	
	11. Jugoszlávia felbomlása	3	
	12. Cigányság problémái	3	
	I. Összesen		45
II. Szöveges kifejtendő feladatok	13. A kereszténység kialakulása	12	
	14. Rabszolgakérdés az USA-ban	12	
	15. Mátyás uralkodása	12	
	16. Hunyadi János hadjáratai	21	
	17. Függetlenségi Nyilatkozat	12	
	18. Társadalom a dualizmus korában	21	
	19. A Kádár-korszak	12	
	20. Trianoni békeszerződés	21	
II. Összesen		45	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		90	

javító tanár

Dátum: .....

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző

Dátum: .....

Dátum: .....